

економічного зростання на інвестиційно-інноваційній основі, з урахуванням можливих змін зовнішньої та внутрішньої кон'юнктури і змін в інституційному середовищі, оскільки стабільність грошової одиниці включає внутрішню і зовнішню стабільність, яка відображається у динаміці інфляції та обмінного курсу. Для подолання інфляції, насамперед, потрібно стимулювати вітчизняне виробництво. Також необхідно більш жорстке регулювання цін з боку держави, скорочення державних витрат, зокрема управлінських та представницьких витрат. Для того, щоб привести гривню до стабільного функціонування не лише в короткотерміновому, а й довготривалому періоді, щоб максимально підвищити довіру до неї, Національному банку України необхідно зміцнити довіру до його діяльності, удосконалити та посилити систему комунікацій з громадськістю за допомогою більш детального роз'яснення цілей грошово-кредитної політики та заходів щодо їх досягнення. Таким чином він зможе отримати суспільну підтримку своїх дій, а, отже, формувати на ринку позитивні очікування.

Література

1. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 р., № 679-XIV. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon.rada.gov.ua/>.
2. Про деякі питання регулювання грошово-кредитного ринку: Постанова Правління Національного банку України від 19 червня 2012 р., № 248. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon.rada.gov.ua/>.
3. Береславська О. Стабільність гривні: об'єктивна реальність чи вимушена необхідність? / О. Береславська // Вісник Національного банку України. – 2012. – № 3. – С. 6.
4. Гальчинський А. Стабільність гривні та проблеми її забезпечення // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2004. – № 2. – С. 4-11.
5. Клименко О.І. Об'єктивна необхідність удосконалення монетарної політики України в сучасних умовах / О.І. Клименко. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Dutp/2011_1/txts/Klimenko.pdf.
6. Міщенко В.І. Роль Національного банку України в забезпеченні стабільності національної грошової одиниці / В.І. Міщенко, В.С. Стельмах. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://dspace.uabs.edu.ua/handle/123456789/2978>.
7. Бюлетень Національного банку України (235). [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document;jsessionid=9E6B0C1F48B3FD9F8C8987F1B4439B1E?id=125160>.
8. Монетарний огляд. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=119381>

Бабийчук Т.П. Проблемы стабильности национальной денежной единицы Украины в современных условиях

Обеспечение устойчивой стабильности национальной денежной единицы является одним из главных факторов достижения стратегических целей социально-экономического развития страны, поскольку стабильная национальная денежная единица выступает первоосновой экономического роста, а также способствует повышению благосостояния населения страны. Отсюда следует, что именно эта позиция рассматривается как ключевая предпосылка реализации курса евроинтеграции Украины, что в последние годы получило широкое значение и стало актуальным, ведь государство через соответствующие органы должно контролировать и принимать меры по укреплению стабильности во всех аспектах, в том числе стабильности своей денежной единицы.

Ключевые слова: национальная денежная единица, инфляция, валютный курс, государственная экономическая политика, инфляционные ожидания, валютные риски, индекс потребительских цен, экспортные отрасли, импорт.

Babiychuck T.P. The problem of the stability of the national monetary unit of Ukraine in modern conditions

Sustainable stability of the national currency is one of the main factors in achieving the strategic goals of socio-economic development of the country as a stable national currency unit acts as a fundamental principle of economic growth, and also contributes to the welfare of the population of the country. It follows that this position is considered as a key prerequisite for implementation of the course of Ukraine's European integration in recent years has been widely value and became relevant because the state through appropriate bodies shall monitor and take measures to strengthen the stability in all aspects, including the stability of its currency.

Keywords: national monetary unit, inflation, exchange rate, public policy Economics, inflation expectations, exchange risks, the consumer price index, export industries, imports.

УДК 336.142:658.15(477)

Викл. Н.З. Бородіна, канд. екон. наук –
Львівська державна фінансова академія

БЮДЖЕТУВАННЯ – СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Визначено сутність поняття "бюджет" і "бюджетування", їхню роль в управлінні підприємством. Визначено основне призначення бюджету. Розглянуто теоретичні та практичні засади бюджетування як невід'ємної складової процесу планування на підприємстві. Визначено завдання, які виконує бюджетування у процесі реалізації. Досліджено можливі переваги від бюджетування фінансово-господарської діяльності для підприємства.

Ключові слова: бюджет, бюджетування, планування, управління.

Постановка проблеми. Сьогодні в умовах нестабільної економічної ситуації сучасне підприємство зіткнулося з великою кількістю проблем виробничого, фінансово-економічного, ринково-збутового характеру. Посилення конкуренції, непередбачуване ринкове середовище, глобалізаційні процеси потребують роботи щодо забезпечення життєдіяльності підприємства. При цьому особливе значення набуває бюджетування.

Бюджетування, як ефективний інструмент управління, довів свою життєздатність у країнах із розвинутою ринковою економікою і повинен зайняти належне місце у системі планування українських підприємств.

Актуальність цієї проблеми, її теоретична і практична значущість обумовили вибір теми, його мету і завдання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Переважна більшість праць з цієї проблематики належить зарубіжним фахівцям із фінансового менеджменту та питань фінансового планування, серед них: Г. Андерсон, Р. Брейлі, Р. Дафт, Е. Джонс, Д. Ірвін, Т. Карлін, С. Майерс, Д. Міддлтон, Ш. Міллз, Б. Нідлз, Дж. Сігел та ін. Але використовувати західні концепції без їх адаптації до вітчизняних умов господарювання є недоцільним через наявність істотних національних особливостей менеджменту, системи обліку й звітності, рівня інформаційного забезпечення.

Певні напрацювання, які пов'язані з визначенням бюджету як важливого елемента системи управління підприємством та з теоретико-методологічними аспектами впровадження бюджетування в діяльність вітчизняних суб'єктів госпо-

дарювання, висвітлені в працях українських науковців, незважаючи на порівнянню новизну цього процесу для національної економіки. З огляду на це, варто відзначити таких авторів, як П. Атамас, І. Бланк, С. Голов, С. Ковтун, М. Корецький, О. Косарев, О. Крайник, Г. Тарасюк, О. Терещенко та ін. Однак багато теоретичних, методичних і практичних проблем бюджетування ще не розроблено.

Постановка завдання. Метою роботи є уточнення і розвиток теоретичних положень, розроблення методичних та організаційних рекомендацій щодо використання бюджетування.

Виклад основного матеріалу. Одним з елементів як фінансового менеджменту, так і управлінського обліку, який сьогодні дедалі частіше впроваджується в роботу вітчизняних підприємств, є бюджетування. Бюджетування дає об'єктивну оцінку підприємницької діяльності, дає змогу своєчасно виявляти "слабкі місця", нівелює несприятливий вплив факторів зовнішнього середовища, а також здатне гнучко реагувати на ці зміни. Процес бюджетування базується на загальній концепції розвитку підприємства, більш детально розробляє економічний і фінансовий аспект стратегії і становить єдину систему взаємопов'язаних технічних, організаційних і економічних змін на визначений період часу [1].

У наукових джерелах досить докладно розглянуто поняття "бюджет" і "бюджетування" та його істотні ознаки. Незважаючи на те, що проведено багато досліджень, поняття "бюджет" на рівні підприємства залишається досі незгодженим і тому по-різному трактується як зарубіжними, так і вітчизняними вченими. Стоянова Е. визначає бюджет як "кількісне втілення плану, що характеризує доходи й витрати на певний період, і капітал, який необхідно привернути для досягнення заданої планом мети" [2].

Хруцький В. зазначав, що бюджет – це фінансовий план, що охоплює всі сторони діяльності організації, дає змогу зіставити всі понесені витрати й отримані результати у фінансових термінах на майбутній період загалом і по окремих підперіодах [3]. Хорнеген Ч. та Фостер Дж. зазначають, що "бюджет – це кількісне вираження плану, інструмент координації й контролю за його виконанням" [4].

Коваленко О. характеризує бюджет як форму планового розрахунку, яка відображає ретельно розроблену програму дій підприємства на майбутній період, схему грошових надходжень і витрат, узгоджену з виробничою програмою підприємства [5].

Проаналізувавши зазначені вище думки, можемо сформулювати власне бачення сутності бюджету в сучасних українських умовах. Отже, на нашу думку, бюджет – оперативний фінансовий план, який складається на короткотерміновий період у формі кошторису витрат або балансу доходів і витрат, скоординований за всіма підрозділами й функціями, що забезпечує ефективний контроль за надходженням і витрачанням коштів на підприємстві та є основою для прийняття управлінських рішень.

Призначення бюджету в діяльності суб'єктів господарювання полягає у тому, що він:

- 1) складається для підприємств, їх структурних підрозділів або напрямів діяльності (бізнесів);

- 2) спрямований на втілення певної стратегії підприємства, слугує її досягненню та не повинен їй суперечити;
- 3) забезпечує організацію та планування фінансових потоків, активів та зобов'язань підприємства;
- 4) мотивує працівників підприємства, які брали участь у розробленні бюджетів і зацікавлені в досягненні встановлених показників для досягнення окресленої мети;
- 5) дає змогу уникнути анархії, узгоджує дії та інтереси різних учасників бюджетного процесу;
- 6) змушує менеджерів кількісно обґрунтовувати їхні плани і дає змогу усвідомити витрати, пов'язані з їх виконанням;
- 7) дає змогу порівняти витрати і вигоди альтернативних напрямів дій, визначити найефективніший спосіб використання ресурсів;
- 8) слугує своєрідною базою для оцінки діяльності менеджерів, оскільки відображає майбутні операції підприємства;
- 9) постійно переглядається та коригується залежно від зміни факторів макрота мікросередовища та результатів його виконання за попередній період;
- 10) як джерело порівняння фактичних результатів із запланованими дає змогу визначити ефективність і результативність виробничої та фінансово-господарської діяльності підприємства тощо [6].

Безпосередньо, із поняттям "бюджет", взаємопов'язане поняття "бюджетування". Так, на думку В. Хліпальської, бюджетування – це колективний процес, який дає змогу погодити діяльність підрозділів усередині компанії і підпорядкувати її загальній стратегічній меті [7].

Карпов Т.П. аналізує бюджетування як метод управління діяльністю підприємства та його підрозділами [8], тобто зосереджує увагу тільки на методах управління, не розглядаючи інші напрями цього процесу, які стосуються формування й управління ресурсами та підприємством загалом, а також здійснення контролю за всією його фінансово-господарською діяльністю.

Харко А.Ю. зазначає, що під бюджетуванням у сучасних умовах господарювання варто розуміти планування діяльності підприємства шляхом розроблення системи взаємопов'язаних бюджетів, комплексно орієнтованих на ринкові потреби й покликаних забезпечити стійкий фінансовий стан і поступальний розвиток підприємства відповідно до його головної місії та статутних завдань [9].

Кузьмін О.Є. та Мельник О.Г. визначають бюджетування як "управлінську технологію, яка передбачає формування бюджетів для обраних об'єктів та їх використання з метою забезпечення оптимальної структури та співвідношення доходів і витрат, надходжень і видатків, активів і пасивів організації для досягнення встановлених цілей з урахуванням впливу середовища функціонування" [10].

Таким чином, бюджетування можна охарактеризувати як процес організації управління фінансово-господарською діяльністю суб'єктів господарювання, який базується на формуванні та розробці бюджетів для обраних об'єктів, організації контролю за їх виконанням, аналізі відхилень від бюджетних показників та регулюванні на цій основі господарської діяльності з метою досягнення встановлених цілей із урахуванням впливу середовища функціонування [11, с. 49-50].

У процесі реалізації бюджетування виконують такі завдання: планування основних напрямів діяльності підприємства загалом і структурних підрозділів; планування доходів і видатків за різними напрямками діяльності; планування придбання і реалізації основних засобів; планування зміни заборгованостей і власних коштів; планування використання матеріальних і людських ресурсів; підготовка прогнозової фінансової звітності; контроль за виконанням бюджетного плану [12].

Застосовуючи систему бюджетування, підприємство отримує змогу [13]:

- складати реальні прогнози фінансово-господарської діяльності;
- вчасно виявляти найбільш "вузькі" місця в управлінні підприємством;
- швидко підраховувати економічні наслідки при можливих відхиленнях від наміченого плану та вчасно прийняти ефективне рішення;
- скоординувати роботу структурних підрозділів і служб для досягнення поставленої мети;
- підвищити якість управління підприємством за рахунок оперативного відстеження відхилень факту від плану й своєчасно приймати рішення.

Як результат, від упровадження бюджетування підприємство і його керівники отримують процедури регулярного фінансового планування й контролю над виконанням бюджету; підвищується рівень фінансової дисципліни менеджменту і керівників підприємства; підприємство має річний бюджет.

Отже, для забезпечення ефективного планування діяльності, підприємства повинні поступово запроваджувати систему бюджетування задля вироблення та підвищення фінансової обґрунтованості прийнятих управлінських рішень, від яких, своєю чергою, залежить подальший розвиток підприємства.

Література

1. Сомов В.Ф. Бизнес-план как инструмент оценки предпринимательской деятельности (бизнеса) / В.Ф. Сомов // Стратегія розвитку України : наук. журнал. – 2003. – № 31. – С. 367-374.
2. Стоянова Э. Финансовый менеджмент : учебник [для студ. ВУЗов] / Э. Стоянова. – М. : Изд-во "Перспектива", 2005. – 537 с.
3. Хруцкий В. Внутрифирменное бюджетирование : учебник / В. Хруцкий. – М. : Изд-во "Финансы и статистика", 2002. – 400 с.
4. Хорнеген Ч. Управленческий учет : учебник / Ч. Хорнеген, Дж. Фостер. – СПб. : Изд-во "Питер", 2008. – 1008 с.
5. Коваленко О. Роль бюджетування в антикризовому управлінні підприємством / О. Коваленко // Вісник Хмельницького національного університету : зб. наук. праць. – 2009. – Т. 1, № 3. – С. 110-114.
6. Семенов В.М. Экономика предприятия : учебник / В.М. Семенов. – М. : Изд-во "Центр экономики и маркетинга", 2008. – 312 с.
7. Хліпальська В. Бюджетне планування запасів і витрат з їх придбання і зберігання / В. Хліпальська // Бухгалтерський облік і аудит : наук. журнал. – 2004. – № 3. – С. 18-22.
8. Карпов Т.П. Управленческий учет : учебник / Т.П. Карпов. – М. : Изд-во ЮНИТИ, 2001. – 350 с.
9. Харко А.Ю. Бюджетування у процесі управління фінансовою діяльністю підприємства / А.Ю. Харко // Фінанси України : журнал. – 2001. – № 9. – С. 82-91.
10. Кузьмін О.Є. Бюджетування на підприємстві : навч. посібн. / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. – К. : Вид-во "Кондор", 2008. – 312 с.
11. Бень Т.Г. Бюджетування як інструмент удосконалення системи фінансового менеджменту підприємств / Т.Г. Бень, С.Б. Довбня // Фінанси України : журнал. – 2000. – № 7. – С. 48-55.

12. Міновська М.В. Аспекти бюджетування : переваги та недоліки, успіхи та помилки / М.В. Міновська, Ю.О. Виноградова // Вісник Донецького національного технічного університету : зб. наук. праць. – 2007. – № 3 (3). – С. 50-57.

13. Прохорова В.В. Бюджетування як прогресивна технологія фінансового планування та оперативного контролю / В.В. Прохорова, О.О. Таранець. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.confcontact.com/>.

Бородин Н.З. Бюджетирование – современный инструмент финансового управления деятельности предприятий

Определена сущность понятия "бюджет" и "бюджетирование", их роль в управлении предприятием. Определено основное назначение бюджета. Рассмотрены теоретические и практические основы бюджетирования как неотъемлемой составляющей процесса планирования на предприятии. Определены задачи, которые выполняет бюджетирование в процессе реализации. Исследованы возможные преимущества от бюджетирования финансово-хозяйственной деятельности на предприятии.

Ключевые слова: бюджет, бюджетирование, планирование, управление.

Borodina N.Z. Budgeting as a modern tool of financial management enterprises

The article defines the essence of the concept of "budget" and "budgeting" and their role in enterprise management. Definitely the main purpose of the budget. The theoretical and practical principles of budgeting as an integral part of the planning process in the company. Detected tasks performed in the process of budgeting. Investigated the possible benefits of budgeting financial activities for the company.

Keywords: budget, budgeting, planning and management.

УДК 658.14

Доц. Т.А. Городня, канд. екон. наук;
магістрант Т.А. Кузик – Львівська КА

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Проведено аналіз досліджень фінансової стійкості та платоспроможності підприємств; розглянуто важливість забезпечення стійкості та платоспроможності; проведено аналіз фінансової стійкості та платоспроможності обраного підприємства; проведено рейтингову оцінку відносних показників фінансової стійкості підприємства за методикою О.Д. Шеремета.

Ключові слова: фінансова стійкість, платоспроможність, алгоритм, фактори, рейтингова оцінка, матриця.

Постановка проблеми. Проблема забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності є однією з найбільш актуальних для більшості вітчизняних підприємств. Розуміючи під фінансовою стійкістю здатність організації стабільно функціонувати, одержуючи достатній для відтворення та розвитку прибуток, своєчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання за платежами, у практичній діяльності підприємства постають труднощі у визначенні механізму, що забезпечував би поряд з утриманням фінансового рівноваги досягнення поставлених цілей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний вклад в оцінювання фінансової стійкості та платоспроможності підприємства внесли відомі вітчизняні та закордонні вчені: І.О. Бланк, Є.Ф. Брігхем, Д.К. Ван Хорн, В.В. Ковальов, Г.В. Савицька, А.Д. Шермет, Е. Хелферт та ін. Вирішення цієї пробле-